

11. Romanov-s-p-razvitie-dualnoj-sistemy-inzhenerno-pedagogicheskogo-obrazovaniya-v-vysshem-uchebnom-zavedenii-dis-dok-ped-nauk-novgorod-gou-vpo-vgipu-2008-50-s
12. Shuvalova-m-a-formirovanie-professionalnyh-kompetencij-tehnikov-vysokotekhnologichnoj-otrasli-v-dualnom-obrazovanii-dis-kand-ped-nauk-krasnoyarsk-2016-190-s
13. Timofeev V.A. Vzaimodejstvie gosudarstvennogo I chastnogo kapitala v sfere-obrazovaniya. dis-kand-ped-nauk. -SPb-2003 – S 179
14. Aitenova E.A. Duäldi oqytu jüiesi – bolaşaq pedagogtı daiarlaudyñ negızı // Mūğalımdar men ğalymdardyñ 2-şı Respublikalyq jyl saiynğy konferensiasynyñ materialdary. «Pedagogikalyq bilim berudegi duäldi oqytu: täjiribe, amaldar, problemalar». – Almaty: Abai atyndağy QazÜPU, 2017. – B. 225-227.
15. Joldasbekova S.A. Tehnikalyq jäne käsıptik bilim beru jüiesinde bolaşaq pedagogtardy duäldi oqytuğa daiarlaw üderisin jetildirudiñ ğylymi ädisnamalyq negızderi: ğylymi joba. – Şymkent, 2015 – 2017. – 45 b. 3.
16. İsaeva G.K. Memleket-jeke menşik äriptestiginiñ nysany retindegi joğary bilim berudiñ dualdyq oqytu jüiesinde käsıpkерlerdi yntalandyru tetikterin äzirleu: ğylymi joba. – Şymkent, 2015 - 2017. – 27 b.
17. Frezorger-l-a-razrabotka-integrirovannoj-modeli-mnogourovnevoj-podgotovki-inzheneryh-kadrov-dlya-vtoroj-i-tretej-industrialnoj-pyatiletok-na-osnove-dualnoj-tehnologii-i-socialnogo-partnerstva-nauchnyj-proekt-pavlodar-2015-2017-35-s
18. Būzaubaqova K.J. Joğary pedagogikalyq bilim beru jüiesin jetildiru: Taraz memlekettik pedagogikalyq instituty men Taraz qalasyndağy Nazarbaev Ziatkerlik mektebiniñ innovasiyalıq yntymaqtastyğy negızinde dualdy oqytudy endiru jäne jüzege asyru: ğylymi joba. – Taraz, 2015 - 2017.– 56 b.
19. Abdigapbarova U.M. Sovershenstvovanie podgotovki pedagogicheskikh kadrov v respublike Kazahstan na osnove dualno-orientirovannogo podhoda. -Metarialy respublikanskoi konferencii uchenyh i uchitelei. -Almaty-2016-mai-12-13-s-5-7
20. Zhienbaeva N.B., Abdigapbarova U.M. K voprosu o razrabotke kazahstanskoj modeli professionalnoj podgotovki uchitelya na osnove dualno orientirovannogo obucheniya // Vestnik KazNU imeni Alfarabi, serya Psihologiya I sociologiya -2019-1-68-s-103-110

МРНТИ 14.35.07

<https://doi.org/10.51889/2022-2.1728-5496.18>

З.Ш. Шавалиева,¹ А.К. Сатынская^{1*}, Д.П. Мучкин¹

¹Павлодар педагогикалық университеті КЕАҚ,
Павлодар қ., Қазақстан

БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ ӨЗДІГІНЕН БІЛІМ АЛУ ӘРЕКЕТІНІҢ АҚПАРАТТЫҚ ЖӘНЕ ЗЕРТТЕУШІЛІК АСПЕКТІЛЕРІ

Аңдатпа

Мақалада авторлар қазіргі заманғы конъюнктураның контекстінде өздігінен білім алуға дайындықтың өзектілігін дәлелдеп, сонымен қатар қызмет түрі ретінде педагогикалық өзін-өзі білім берудің мәнін ашуға әрекет жасады. Жүргізілген теориялық зерттеу негізінде мақалада «педагогикалық өздігінен білім алу» дефинициясының анықтамасы берілген, өздігінен білім алу үшін педагогтың ақпараттық және зерттеу қызметінің негіздерін меңгеруі қажет екендігі туралы қорытынды жасалды және негізделген. Педагогикалық жоғары оқу орнының студенттерінің өздігінен білім алу қызметінің ақпараттық және зерттеу аспектісіне дайындық деңгейін диагностикалау нәтижелері келтірілген. Осы нәтижелердің негізінде болашақ мұғалімдерді өздігінен білім алуға дайындау процесін оңтайландырудың келешекте және перспективалы жолдарының бірі білім беру мазмұнын міндетті компонентке енгізу белгіленген, оның мазмұнын меңгеру студенттерге зерттеу қызметінің негіздерімен неғұрлым толық танысуға мүмкіндік береді.

Біз өз жұмысымызда оқытуға зерттеушілік көзқарас ұстанымына, оның болашақ мұғалімдердің ғылыми ізденіс біліктері мен дағдыларын дамытуға, шығармашылық қабілеттерін (креативтілігін) қалыптастыруға және дамытуға бағытталуына мән бердік.

Түйін сөздер: педагогикалық өздігінен білім алу, өздігінен білім алуға мұғалімдерді дайындау.

Шавалиева З.Ш.,¹ Сатынская А.К.,¹ Мучкин Д.П.¹

¹Павлодарский педагогический университет,
г. Павлодар, Казахстан

ИНФОРМАЦИОННЫЕ И ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЕ АСПЕКТЫ САМООБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

Аннотация

В статье авторами аргументирована актуальность подготовки к самообразованию в контексте современной конъюнктуры, а также предпринята попытка раскрытия сущности педагогического самообразования как вида деятельности. На основании проведенного теоретического исследования в статье дано определение дефиниции «педагогическое самообразование», сделано и обосновано заключение о том, что для успешного самообразования педагогу необходимо овладеть основами информационной и исследовательской деятельности. В своей работе мы основывались на положения Иследовательского подхода к обучению, его направленность на развитие у будущих учителей умений и навыков научного поиска, на формирование и развитие творческих способностей (креативности).

Ключевые слова: педагогическое самообразование, подготовка учителей к самообразованию.

Shavaliyeva Z.Sh.¹, Satynskaya A. K.¹, Muchkin D.P.¹

¹Pavlodar Pedagogical University,
Pavlodar, Kazakhstan

INFORMATIONAL AND RESEARCH ASPECTS OF SELF- EDUCATIONAL ACTIVITIES OF FUTURE TEACHERS

Abstract

In the article, the authors argue the relevance of training for self-education in the context of modern conditions, as well as an attempt to reveal the essence of pedagogical self-education as an activity. Based on the conducted theoretical research, the article defines the definition of "pedagogical self-education", and concludes that for successful self-education, a teacher must master the basics of information and research activities. The results of diagnostics of the level of readiness of pedagogical University students for information and research aspects of self-educational activity are presented. On the basis of these results, one of the adequate and promising ways of optimization of process of preparation of future teachers for independent study, indicated inclusion in the compulsory component of the curriculum of such disciplines, the learning of which would allow the students more thoroughly learn the basics of research activities.

In our work, we were based on the provisions of the Research Approach to teaching, its focus on the development of future teachers' scientific research skills, on the formation and development of creative abilities (creativity).

Keywords: pedagogical self-education, preparation of teachers for self-education

Кіріспе. Кәсіптік педагогикалық білім беру сапасы аясындағы проблеманы өзектендіру тек білім беру саласында ғана емес, сонымен қатар, қазіргі заманғы өндіріс үдерістерінде және тұтастай қоғамда сапаның артуының нәтижесі болып табылады. Жаңа мынжылдықтың басталуы Еуропаның барлық елдерінде мұғалімдердің кәсіби-педагогикалық кадрларды даярлаудың жаңа толқыны байқалды.

Қазақстан Республикасында жаңа саяси, әлеуметтік, экономикалық, нормативті-құқықтық жағдай жоғары педагогикалық білім беру жүйесінің рөлін өзгертті, бірақ, өкінішке орай, бәсекеге қабілетті адам капиталын қалыптастыруда жүйе қалыптастырушы фактор болып табылмайды.

Жоғары педагогикалық білім беру жүйесі функционалдық сауаттылық пен құзыреттілікті дамытуға емес, пәндік білімді дамытуға бағытталған. Бұл педагогикалық жоғары оқу орындарының түлектері арасында жоғары дәрежеде тек теориялық білімнің болуы, білімнің механикалық жинақталуы мен кәсіптік құзыреттіліктің болмауына алып келеді.

МЖБС мазмұны, педагогикалық кадрларды дайындаудың барлық деңгейлеріндегі типтік оқу жоспарлары мен бағдарламалары заманауи мектептің талаптарына сәйкес емес және олардың интеграциялануының болмауы сабақтастық қағидасын бұзады. Жұмыс берушілер мұғалімдерді дайындау сапасына қанағаттанбайды. Студенттердің кәсіби-педагогикалық даярлық деңгейін бағалау жүйесі жоқ.

Бұл проблеманы шешуде педагогикалық білім сапасын жақсартуға және болашақ мұғалімнің кәсіби және жеке дамуына кепілдік беретін жүйе ретінде қарастыратын студенттердің кәсіби-педагогикалық даярлық деңгейін бағалау өлшемдері ерекше орын алады.

«Қазақстан -2050: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» Стратегиясында басты мақсат ретінде: «2050 жылға қарай күшті мемлекет, дамыған экономика және жалпыға ортақ еңбек мүмкіндіктері негізінде берекелі қоғам құру» [1]. Белгіленген мақсат аясында Халықаралық Қайта Құру және даму банкі сарапшыларының «қоғамның тұрақты экономикалық өсу мен халықтың өмір сүру деңгейін арттыру үшін пайда табу, таңдау, бейімдеу, пайда көзіне айналдыру және білімді пайдалану қабілеті шешуші мәнге ие. Білім экономикалық дамудың аса маңызды факторына айналады» [2]. Осыған байланысты, қазіргі уақытта адамзатқа ие Білім көлемі «1970 жылдан бастап-әрбір 5 жыл сайын екі есе көбейгенін, ал 1990 жылдан бастап-жыл сайын, ал қазіргі уақытта-одан да жылдамырақ болғанын» [3] атап өту қажет. Сондай-ақ ақпаратты тез жаңарту да бар. Мәселен, «қазіргі әлемдегі кәсіби білім саласында жыл сайын шамамен 5% теориялық және 20% кәсіби ақпарат жаңартылатыны» [4]. Осылайша, ақпаратты жаңартудың жоғары жылдамдығы білімнің, әсіресе кәсіби, тез ескіруіне әкеледі.

Біздің ойымызша, қалыптасқан жағдайдан шығу «өмір бойы білім беру» қағидасынан «өмір бойы білім беру» принципіне көшу болып табылады. Өлбетте, тиісті мекемелерде білім алу мүмкіндігімен қатар, білім алудың басым тәсілдерінің бірі өздігінен білім алу болуы мүмкін. Мұны өз бетімен білім алу процесінің сыртқы қатаң реттеуі жоқ және субъектінің өзі оның мүмкіндіктері мен тілектеріне сәйкес басқаратынын түсіндіруге болады. Сонымен қатар, жеке тұлғаның қандай да бір қызметке белсенді қатысуы оның осы қызметке дайындығымен айтарлықтай анықталады. Демек, адамды өз бетінше білім алуға дайындау қажеттілігі айқын болады.

Осыған байланысты, біздің жұмысымызда біз мынадай мақсаттарды белгіледік: қазіргі заманғы конъюнктураның контекстінде болашақ педагогтарды өз бетімен білім алуға барабар дайындау жолдарын іздестіруге тырысу үшін өз білімін алудың мәнін анықтау.

Материалдар мен зерттеу әдістері. Зерттеуді жүргізу үшін біз теориялық зерттеу әдістерін: ғылыми ақпарат көздерінен алынған мәліметтерді талдау, жинақтау және синтездеу, бойынша философиялық, әлеуметтанушылық, психологиялық, педагогикалық және ғылыми-әдістемелік әдебиеттерді талдау, жіктеу, жинақтау, нақтылау, салыстыру, құрылымдау әдістерін және бақылау, сауалнама, тест, диагностикалау, математикалық статистикалық, эксперименттік мәліметтерді өңдеу, сапалық және сандық тұрғыда сараптау әдістері сынды эмпирикалық әдістерді қолдандық.

Тесттер келесі талаптарды ескере отырып жасалды:

- 1) Тапсырма жабық түрде болуы тиіс.
- 2) тапсырмада жауаптардың бес нұсқасы болуы тиіс, олардың біреуі дұрыс болып табылады.
- 3) тапсырманы орындауға кететін уақыт-2 минуттан аспайды.
- 4) тапсырма нақты тілде тұжырымдалған және тестіленушінің қорытындысының анық еместігін болдырмайтын қысқаша пайымдау нысанында ұсынылуға тиіс.
- 5) дистракторларда қайталанатын фразалардың болуына тыйым салынады. Керісінше қарағанда ұзақ сұрақ пен қысқа жауаптар жақсы.
- 6) тапсырманың тұжырымдамасында императивті көңіл-күй болмауы керек (атаңыз, анықтаңыз, көрсетіңіз, артықты табыңыз).
- 7) тапсырмаға жауап бір мағыналы болуы тиіс. <иә>, <жоқ>, <дұрыс>, <дұрыс емес>, <барлық жауаптар дұрыс>, <барлық жауаптар дұрыс емес>, <ұсынылғандардың арасында дұрыс жауап жоқ>, <дұрыс жауап жоқ>, <жоғарыда аталғандардың барлығы>, <төменде аталғандардың барлығы>, <өтінемін...>, <мейірімді болыңыз>, <қолданылмайды>, <таңдаңыз>, <анықтаңыз>, <көрсетіңіз>, <қате таңдаңыз ... >.
- 8) тапсырма стилистикалық және орфографиялық жағынан сауатты құрастырылуы тиіс.
- 9) тапсырма тестіленушінің зерттелген материал туралы пікірін анықтау емес, материалды меңгеру деңгейін бағалау керек.

10) тапсырмада ұсынудың бірыңғай стилі сақталуы тиіс. Жауап қойылған сұрақтың логикалық аяқталуы болуы керек.

11) тапсырманың тұжырымы баяндау түрінде көрсетілуі тиіс (сұрақ алынып тасталады). Сұрақ - сөздерді (<қалай>, <неге>, <қандай>) колданудан аулақ болуы керек.

12) тапсырмада нұсқаудан тұратын көрінеу жалған жауаптар, сондай-ақ анық бөлінетін, оқшауланған жауаптар болмауы тиіс.

13) тапсырмада қарама-қайшылықтар, даулы сәттер мен теріске шығарулар болмауы тиіс.

14) тапсырмалар қайталанбауы тиіс.

Нәтижелер мен талқылаулар. Өздігімен білім алу іс-әрекетінің, соның ішінде педагогикалық қызметтің түрлі аспектілеріне қатысты ғылыми ақпарат көздерін талдау бізге педагогтың өзіндігімен білім алуы өз бетінше жүзеге асыратын репродуктивті-өнімді сипаттағы педагогтың жүйелі танымдық қызметін түсіну керек деген қорытындыға келуге мүмкіндік берді [5, 476.]. Сондықтан, біз оны ғылыми білімді жүйелі дербес меңгеруді, сондай-ақ кәсіби - педагогикалық қызметте табысқа жету үшін қолда бар білім негізінде іс-әрекетті жүзеге асыру тәсілдерін анықтадық және белгіледік [486.].

Негізге ала отырып, осы біз анықтау педагогикалық өздігінен білім алу, сондай-ақ оның мақсаттары, әділ болып табылады бекіту үшін табысты педагогикалық өздігінен білім алу мұғалімі игеруі туралы өз бетінше игеруге ғылыми білімдер. Өз кезегінде: «білу мүмкін меңгерілуі көмегімен репродуктивті арқылы, және өнімді (шығармашылық) типті қызметін ойлау» [6]. Мысалы, жиырма-сыншы ғасырдың 70-ші жылдары П.И. Пидкасистый мен В.И. Коротяев былай деп атап өтті: «жеке танымда жаңа заңдылықтарды ашуға, яғни шығармашылық мәселелерді шешуге бағытталған дербес танымдық қызмет, сондай-ақ қоғамға белгілі мәліметтерді ақпараттық іздеу түрінде, бірақ іздеуші үшін жаңа мәліметтер, сондықтан адамның өзіндік танымдық қызметінде зерттеу және ақпараттық қызмет ажыратылады, олардың әрқайсысы мақсатты және репродуктивті (қайта жаңғыртушы) және өнімді (шығармашылық) сипаттағы тиісті әрекеттерден туындайды» [7].

Осылайша, біз өздігімен білім алу үшін педагогтың ақпараттық және зерттеу қызметінің негіздерін меңгеруі қажет деген қорытындыға келдік. Және бұл жерде, біз ойлағандай, ақпараттық қызметтің негіздерін меңгеру, зерттеушіліктен өзгеше, қажетті, бірақ қазіргі әлемде өзін-өзі білім алу үшін жеткілікті емес шарт болып табылады. Ұсынылған тұжырымды негіздеуге тырысамыз.

Біз зерттеуімізде В.А. Адольфпен келісеміз, ол «ақпаратты іздеу, жинау, өңдеу және сақтау» адамның ақпараттық қызметінің жалпылама түрлері, – деп түсінеді [8]. Біз, ақпарат дұрыс болуы керек, яғни шындыққа сәйкес келуі және тәжірибеде анықталуы маңызды деп есептейміз. Өйткені, жалған ақпарат мұрағатын жасауды қаламасаныз ғана ақпаратты іздеу, жинау, өңдеу және сақтау маңызды.

Қазіргі жағдайда ақпаратты көбейту қарқынының өсіп келе жатқан жағдайында адам, көбінесе ақпараттың шынайылығын тексеруге уақыт пен күш жұмсауға дайын емес немесе жұмсай алмайды және белгілі бір салада сарапшы деп санайтындардың пікіріне сенуді қалайды. Бұл өте табиғи, өйткені біз сенгеннің көптің көзі мамандардың пайымдауы, сондай-ақ жеке немесе жалпыға белгілі білім болып табылады. «Адам тек қана өмір сүре алмайды, сондай-ақ жалғыз ойлай алмайды». Ол ойлау саласында да «қоғамдық ағза» болып қала береді: әр адамның ой-пікірлері басқа адамдардың ашылуына және тәжірибесіне сүйенеді. Бұл жерде сыни, салмақты қабылдау жазылған және айтылғандарға дәлелсіз сенімге ауысатын қырды ұстау сирек болмайды» [9]. Өз жұмысында У.Поль атап өткендей: «әлеуметтік әлем жиі иррационал және теңдесі жоқ, сондықтан білікті ой адамның өзіншілдік мүдделеріне қол жеткізу үшін жиі қолданылады» [10]. Өз кезегінде

Э.Аронсон мен Э.Пратканис өзінің «насихаттау дәуірі: сендіру механизмдері, күнделікті пайдалану және теріс пайдалану» атты кітабында мынадай пікірді келтіреді: «арнайы білім мен сенімділік бізді қызықтыратын проблемамен тікелей байланысты болған кезде сенімді дереккөзге сенудің мәні болса да, бұл сенімділікті шын мәнінде оны алуға қарағанда жиі оңай симуляциялау. Сенім тек жалған ғана емес, нарықта ашық сатып алуға және сатуға болатын тауарға айналды. Коммуникатор өзінің сенімділігін нақты иеленуіне қарсы жасамайтынын қалай білуге болады? Бұл қиын мәселе» [11].

Қалыптасқан жағдайдан шығу мүмкіндігінің бірі, болашақ мұғалімдердің зерттеу қызметінің негіздерін меңгеруі болып табылады. Белгілі және белгісіз құбылыстар мен фактілерді мақсатты түрде зерделеуден тұратын танымдық қызметтің ғылымға тән түрі, жаңа ақпарат алу, «жаңа білімді өндіру тәсілі» [12, 3016.]. Осылайша, егер адамға жаңа ақпаратты ғылыми жолмен алу процедурасы

белгілі болса, онда ол оны алу үрдісін жаңғыртып, сол арқылы оның шынайы немесе жалған екендігі туралы қорытынды жасай алады.

Яғни, адам дайын (басқа адамдар алған) ақпаратты өз бетінше тауып, жинап, өңдеп және сақтап қана қоймай, сонымен қатар оның шынайылығын дербес зерттеу қызметінің көмегімен тексеруге қабілетті болса, онда оның өздігінен білім алуы, орынды болып табылады.

Жоғарыда айтылғандарды негізге ала отырып, біз қазіргі әлемде табысты өзін-өзі білім алудың қажетті, бірақ жеткілікті емес шарттарының бірі адамның дербес ақпараттық қызметі болып табылатыны туралы қорытындыға келе аламыз. Яғни, қызметтің бұл түрі зерттеу қызметінің маңызды алғышарты болып табылады, бірақ оның мазмұны мен көлемі жағынан бірдей емес. Өз кезегінде, толыққанды зерттеу қызметі ақпараттық қызметтен басқа, өз жиынтығында оның эмердженттік қасиеттерін туындататын басқа да компоненттерді қамтиды, бұл жаңа ақпаратты өз бетінше алуға, сондай-ақ оның шынайылығын қайта тексеруге, яғни өз білімін жетілдіру мақсатына табысты жетуге мүмкіндік береді.

«Жеке тұлғаның белгілі бір қызметке белсенді қатысуы оның осы қызметке дайындығымен айтарлықтай шамада айқындалады» [5, 586.]. Демек, кез келген қызметтің тиімділігі, оның ішінде өзін-өзі жетілдіру, көбінесе адамның оған қаншалықты дайындалғанына байланысты.

Сондықтан біз, студенттердің – яғни болашақ мұғалімдердің табысты өздігімен білім алу қызметіне дайын екенін білу керек деп шештік. Ол үшін біз студенттердің ақпараттық (өздігімен білім алудың репродуктивті критерийі) және зерттеу (өздігімен білім алудың өнімді критерийі) қызметіне қандай деңгейде дайындалғанын анықтауға бағытталған зерттеу жүргізуді шештік.

Біз 2020-2021 оқу жылында жалпы саны 54 респондент Павлодар педагогикалық университетінің 2-3 курс студенттеріне диагностика жүргізуге мүмкіндік алдық. Диагностика әдісі ретінде біз жетістіктер тестілерін қолдандық. Біз өз таңдауымызды «жетістіктер тестілері белгілі бір білімді, іскерлікті, дағдыларды меңгеру дәрежесін анықтайды» деген тұжырымдаймыз.

Біздің зерттеуде біз Г.К. Ахметовамен, Н.Э. Пфейфермен және Е.И. Бурдинамен келісеміз, олардың пікірінше педагогикалық зерттеулердегі тест «оқушының білімі мен іскерлігін ерекше тексеруге жатады» [14].

Сондай-ақ, авторлар тесті артықшылықтарының бірі - «ең аз қысқа мерзімде және зерттеушіні қызықтыратын оқушының белгілерін жинақы түрде ашуға» мүмкіндік береді. Жетістіктердің тесттері «арнайы оқыту бағдарламаларының, кәсіби және басқа да дайындық түрлерінің қандай да бір білім кешенін меңгерудің тиімділігіне әсерін өлшеуге, әртүрлі арнайы дағдылар мен біліктерді қалыптастыруға мүмкіндік береді» [15].

«Ақпараттық қызмет негіздері» критериясы бойынша жетістіктер тестілерінің мазмұнын әзірлеу кезінде біз кітапхана қызметкерлерімен және ақпараттық технологиялар саласындағы мамандармен кеңесіп, осы саладағы өз тәжірибесіне жүгіндік. Нәтижесінде осы бағыт бойынша функционалдық сауаттылық деңгейін көрсететін 25 сұрақ болды. Сұрақтар ғаламторда және қағаз тасығыштарда (соның ішінде дәстүрлі кітапханада жұмыс істеу кезінде) релевантты ақпаратты іздеу және жинау негіздеріне, сондай-ақ осы ақпаратты түрлі форматтарда және әртүрлі тасығыштарда бекіту (өңдеу және сақтау) тәсілдеріне арналды.

Өз кезегінде, «зерттеу қызметінің негіздері» критерийі бойынша студенттердің дайындық деңгейін анықтау үшін В.В. Егоров және Э. Г. Скибицкиймен келісуді шештік, олар зерттеу қызметін табысты жүзеге асыру педагог: «мақсатты ғылыми эксперименттеу мен зерттеу ізденісінің ерекшелігі мен технологиясын, педагогикалық эксперименттің әдіснамасы мен ұйымдастырылуын, сондай-ақ педагогикалық өлшеудің және ғылыми-педагогикалық ізденістердің нәтижелілігін бағалаудың технологияларын білуді» меңгерген жағдайда қамтамасыз етіледі [12, 194 б.]. Осылайша, біз жоғарыда белгіленген талаптарға сәйкес келетін сұрақтардың мазмұнына енгіздік.

Тестілеу нәтижелерін өңдеу күні біз меңгеру деңгейі коэффициентінің формуласын пайдаландық (дұрыс жауаптардың саны тест сұрақтарының санына бөлінеді және меңгеру деңгейінің коэффициенті алынады). Меңгеру деңгейі коэффициентінің максималды мәні 0-ден 1-ге дейін ауытқуы мүмкін. Тақырып бойынша материалды жоғары деңгейде меңгерілген деп санауға болады, егер меңгеру деңгейінің коэффициенті – 1-ден 0,8-ге дейін; орташа деңгей-0,6-дан 0,79-ға дейін; төмен деңгей-0,59-дан кем [сол жерде, 220-221б.].

Жүргізілген диагностика нәтижесінде «ақпараттық қызмет негіздері» критерийі бойынша игерудің жоғары деңгейі – 31,5 %; орташа – 59,2 %; төмен – 9,3% респонденттер көрсеткен. Айта кету керек, ғаламтордағы релеванттық ақпаратты іздеу мен жинауға қатысты сұрақтарға барлық

респонденттер дұрыс жауап берді. Қиыншылық тек кейбір сұрақтарға жауап берумен ғана туындады, олар қағаз тасығыштармен жұмыс жасаудың түрлі аспектілеріне қатысты дәстүрлі кітапханада да, сонымен қатар ақпаратты тіркеу әдістеріне қатысты болды. Аталған факт, біз болжағанындай, қазіргі заманғы студенттер Интернетке дайын түрде, мысалы, қағаз тасығыштардан емес, ақпаратты алуға жиі жүгінетіндігімен байланысты. Осыған түсініктеме, біз сияқты, жер бетінде жатыр, өйткені Интернетті пайдалану әлдеқайда оңай, жылдам және ыңғайлы, бірақ Интернет арқылы алынған ақпараттың сапасы мен дұрыстығы туралы мәселе ашық қалады.

«Зерттеу қызметінің негіздері» критерийі бойынша келесі нәтижелер алынды: игерудің жоғары деңгейі - 14,8 %; орташа – 46,3 %; төмен – 38,9% респонденттер. Біз сондай-ақ студенттердің зерттеу қызметіне дайындық деңгейі неге орташа және төмен екенін анықтауға тырыстық. Педагогикалық мамандықтардың МЖМБС талдауы көрсеткендей (соңғы 5 жылда), онда тек бір ғана пән – «Педагогика» бар, оның шеңберінде студенттер педагогтың зерттеу қызметінің негіздерімен танысуды қарастыратын білім беру мазмұнын меңгеруді көздейді. «Педагогика» пәнінің қазіргі өзекті Типтік оқу бағдарламасына сәйкес білім беру мазмұнының осы фрагментін оқытуға осы пән бойынша оқылатын 30 тақырыптың бірі ғана арналғанын атап өткім келеді.

Қорытынды. «Ақпараттық іс-әрекет негіздері» және «зерттеу іс-әрекетінің негіздері» өлшемдері бойынша алынған нәтижелерді салыстырмалы талдау респонденттер зерттеушілерге қарағанда ақпараттық қызметті жүзеге асыруға барынша дайын екендігін көрсетеді. Бұл болашақ мұғалімдерді шын мәнінде өздігінен білім алуға дайындау табыстылығымен істерінің жағдайы туралы көрнекі иллюстрация болып табылады. Аталған факт, бұдан әрі, біз ойлағандай, олардың өз бетінше білім алу қызметінің табыстылығына күмән келтіруі мүмкін, өйткені бұрын біз ақпараттық қызмет Қажетті, бірақ табысты өзін-өзі білім алу үшін жеткілікті шарт болып табылатынын дәлелдедік.

Осылайша, жоғарыда келтірілген барлық ақпаратты негізге ала отырып, біз жоғары педагогикалық білім алу шеңберінде болашақ мұғалімдерді өздігінен білім алуға дайындау процесін оңтайландырудың барабар және перспективалы жолдарының бірі білім беру мазмұнын меңгеру студенттерге зерттеу қызметінің негіздерімен неғұрлым толық танысуға мүмкіндік беретін пәнді міндетті компонентке енгізу болып табылатындығын жасай аламыз. Бұл әділ, өйткені табысты зерттеу қызметіне дайындық оқушылардың ақпараттық қызметтің негіздерімен міндетті қарулануын білдіреді. Әрине, біз болашақ мұғалімдерді өз бетімен білім алуға келешекте дайындау проблемасын шешудің болашағы ретінде ұсынған жолы жалғыз дұрыс деп есептейміз. Дегенмен, біздің жұмысымыздың нәтижелері педагогикалық білім беру мазмұнын жаңғырту жағдайында болашақ мұғалімдердің табысты өздігімен білім алуға дайындығын оңтайландыру жолдарын зерттейтіндерге

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. «Стратегия «Казахстан - 2050»: новый политический курс состоявшегося государства» // Режим доступа: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1200002050>.
2. *Формирование общества, основанного на знаниях. Новые задачи высшей школы. Доклад Всемирного банка // Весь мир. 2013.- С.7.*
3. *Майстренко А.В. Информационные технологии в науке, образовании и инженерной практике: учебное пособие / А.В. Майстренко, Н.В. Майстренко. 2 - е изд., – Тамбов: Изд-во ФГБОУ ВПО «ТГТУ», 2012.– С.4.*
4. *Блинов А.О. Интерактивные методы в образовательном процессе: учебное пособие – М., 2014. – С. 10.*
5. *Жампеисова К.К., Хан Н.Н., Колумбаева Ш.Ж. Профессиональный портрет учителя XXI века. // Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Педагогические науки», №2(66), 2019 г. С.3-13.*
6. *Колумбаева Ш. Ж., Ланцева Т.В. Потребность студентов в учебном руководстве и эффективность контроля над образовательной деятельностью. //Вестник КазНПУ им. Абая, серия «Педагогические науки», №2(66), с.126-132, 2020 г. С.126-132.*
7. *Мучкин Д. П. Педагогические условия формирования профессионально-педагогической самообразовательной компетентности будущих учителей: дисс. канд. пед. наук / Д. П. Мучкин. - Астана, 2010. - 160 с.*
8. *Махмутов М. И. Проблемное обучение. Основные вопросы теории - М.: «Педагогика», 2012. - С. 96.*

9. Пидкасистый П. И., Коротяев, В. И. Самостоятельная деятельность учащихся в обучении - М., 2013.-С.24-25.
10. Адольф В. А. Методологические подходы к формированию информационной культуры педагога // Информатика и образование. -2016. - № 1. - С. 3.
11. Ивин А. А. Логика: Учебник для гуманитарных факультетов [текст] / А. А. Ивин. - М.: Фаир-пресс, 2011. - С. 280-281.
12. Поль Р. У. Критическое мышление: Что необходимо каждому для выживания в быстро меняющемся мире / Режим доступа: <http://evolkov.net/critic.think/PauLR/>.
13. Аронсон Э., Пратканис, Э. Эпоха пропаганды: Механизмы убеждения, повседневное использование и злоупотребление. СПб.: Прайм-Еврознак, 2013. - Проект «Психологическая энциклопедия»). - С.142-143.
14. Егоров В. В., Скибицкий Э. Г. Организация и технология научного исследования / - Новосибирск: ОАО «Книжное издательство», 2016. - 426 с.
Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика: Учебник для вузов / Л. Ф. Бурлачук - СПб.: Питер, 2017. - С.111.
15. Ахметова Г. К., Пфейфер Н. Э., Бурдина Е. И. Азбука для начинающего исследователя Методическое пособие. - Павлодар: ПГУ им. С. Торайгырова, 2013. - С.8.
16. Педагогика: Большая современная энциклопедия / Рапацевич Е.С. -Минск: «Соврем, слово», 2015. - С.585.

References:

1. «Strategiya «Kazakhstan - 2050»: novyy politicheskiy kurs sostoyavshegosya gosudarstva» Strategy «Kazakhstan-2050»: a new political course of an established state // <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K1200002050>.
2. Formirovaniye obshchestva osnovannogo na znaniyakh. Novyye zadachi vysshey shkoly. Doklad Vsemirnogo banka [Formation of a knowledge-based society. New tasks of higher education. World Bank report] // Vesmir. 2013.– P.7.
3. Maystrenko A.V. Informatsionnyye tekhnologii v nauke obrazovaniiniinzhenernoypraktike: uchebnoyeposobiye [Information technology in science, education and engineering practice: a tutorial] – 2 – e izd., ster. – Tambov: Izd-vo FGBOU VPO «TGTU». 2012.– P.4.
4. Blinov A.O. Interaktivnyye metody v obrazovatel'nom protsesse: uchebnoye posobiye [Interactive methods in the educational process: a tutorial] /– М. 2014. – P. 10.
5. Zhampeisova K.K., Khan N.N., Columbayeva Sh.Zh. Professional'nyj portret uchitelya XXI veka. // Vestnik KazNPU im. Abaya, seriya «Pedagogicheskie nauki», №2(66), 2019 g. .3
6. Columbayeva Sh.Zh., Lantseva T.V. Potrebnost' studentov v uchebnoy rukovodstve i effektivnost' kontrolya nad obrazovatel'noy deyatel'nost'yu. //Vestnik KazNPU im. Abaya, seriya «Pedagogicheskie nauki», №2(66), s.126-132, 2020 g. – S.126-132.
7. Muchkin D.P. Pedagogicheskiye usloviya formirovaniya professionalno-pedagogicheskoy samoobrazovatel'noy kompetentnosti budushchikh uchiteley: diss. kand. ped. nauk - Astana. 2010.- 160 p.
8. Makhmutov M. I. Problemnoye obucheniye. Osnovnyye voprosy teorii – М.: «Pedagogika». 2012. – P. 96.
9. Pidkasytyy, P. I. Korotyayev, V. I. Samostoyatel'naya deyatel'nost' uchashchikhsya v obuchenii –М. 2013.–P.24-25.
10. Adolf V. A. Metodologicheskiye podkhody k formirovaniyu informatsionnoy kultury pedagoga // Informatika i obrazovaniye. –2016. - № 1. – P. 3.
11. Ivin A. A. Logika: Uchebnik dlya gumanitarnykh fakultetov – М.: FAIR-PRESS. 2011. – P. 280-281.
12. Pol R. U. Kriticheskoye myshleniye: Chto neobkhodimo kazhdomu dlya vyzhivaniya v bystromenyayushchemsya mire. <http://evolkov.net/critic.think/PauLR/>.
13. Aronson E., Pratkanis E. Epokha propagandy: Mekhanizmy ubezhdeniya. Povsednevnoye ispolzovaniye izloupotrebleniye –Pererab.izd. –SPb.: Praym-Evroznak. 2013. – P.142-143.
14. Egorov V. V., Skibitskiy E. G. Organizatsiya i tekhnologiya nauchnogo issledovaniya – Novosibirsk: ОАО «Knizhnoye izdatel'stvo». 2016. – 426 p.
15. Burlachuk L. F. Psikhodiagnostika: Uchebnik dlya vuzov – SPb.: Piter. 2017. – P.111.
16. Akhmetova G. K. Pfyfer N.E. Burdina E. I. Azbuka dlya nachinayushchego sledovatelya – Pavlodar: PGUim. S. Toraygyrova. 2013. – P.8.
17. Pedagogika: Bolshaya sovremennaya entsiklopediya –Minsk: «Sovrem. slovo». 2015. – P.585